

Foreløpig prosjektbeskrivelse pr 18. september

Lillann

Anestetikk og litteratur

Emneområde

Emneområdet jeg vil ta for meg er, i bred forstand, estetikk som ideologi (falsk bevissthet – legitimering av en samfunnstilstand). Estetisk teori har altså som vi vet beveget seg fra sanselære, til læren om det skjønne, til kunstfilosofi, og så videre. Herved følger også ideologiske implikasjoner, noe jeg vil bruke som bakteppe for å ta for meg *anestetikk* - altså umuliggjøring av sanseopplevelser.

Sansningens status vil altså stå sentralt i oppgaven. Sanserfaringen som mulig mostandskjerne er blant de tingene jeg vil diskutere. Hovedprobelmatikke vil være bedøvning av sansene, slik vi ifølge Susan Buck-Morss' lesning av Walter Benjamin kan forstå som en moderne tilstand betinget av overstimuli, og det at sjokket er blitt den normale måten å ta inn verden på, snarere enn unntaket. Mindre spesifiserte begrepsliggjøring er også velkomne inn i emnematerialet, samtidig som det er viktig å gjøre seg obs på at ulike tenkere som har tatt i bruk neologismen *anestetikk* har gjort det på dels svært forskjellig vis.

Vi kjenner til at estetikkens område opprinnelig er sansningen, *aisthesis*, og ikke (blott) kunsten. Før det handler om kunst, handler det om kroppens fem sanser, altså den medierende grensen mellom indre og ytre. Utgangspunktet er altså enkelt og primitivt: den biologiske kroppen plassert i verden. Buck-Morss hevder at det alltid vil være et usiviliserbart element ved sansene, uansett hvor kulturelt formet de er. Den estetiserte politikken, som innebærer at man kan nyte synet av krig og til og med av sin egen undergang, kommer av sensorisk fremmedgjørelse (slik hun leser Benjamin). Hva kan og bør så kunstens rolle oppi dette være? Benjamin konkluderer sitt essay med at "kommunismen svarer med å politisere kunsten". I Buck-Morss' artikkel blir denne tanken forstått som følger: "... nemlig at *ophæve* det legemlige sensoriums fremmedgjørelse, at *genskabe de menneskelige kroppsanser instinktive kraft for menneskehedens selvopretholdelses skyld*, og at gjøre dette, ikke ved at undgå de nye teknologier, men ved at *passere ind igennem dem*." (s.50). Benjamins forståelse av moderne erfaring er nevrologisk, og konsentrerer seg om sjokk. Under det moderne sjokks betingelser er respons på stimuli uten å tenke nødvendig for overlevelse. For å beskytte mot traume må det synestetiske systemet innta som mål å bedøve sansene og undertrykke erindring snarere enn å fremkalle sanserfaringer. Dette er dette Buck-Morss' begrepsliggjøring av *anestetikk* springer ut fra. En annen interessant vinkling på paret estetikk/anestetikk i det moderne finner vi hos Wolfgang Iser (som jeg fortsatt ikke har fått lest særlig mye av) som det ser ut til har en litt mer åpen vinkling: "there is no vision without a blind-spot". Han vektlegger viktigheten av å forstå dialektikken mellom sansning og blindhet. (Har fortsatt ikke funnet den engelske oversettelsen av essayet hvor han i hovedsak tar for seg dette, så vet ennå ikke nok om hva Iser gjør ut av det. Men en fotnote har hintet litt

om at oversettelsen finnes)

Motivasjon

Motivasjonen min for å ville undersøke denne tematikken, er at jeg er nysgjerrig på hva forholdet mellom sansning og bedøvelse kan ha for kunstens og litteraturens vilkår. Dels springer det ut av en interesse for hva som har falt ut, eller ikke lar seg temme, av tradisjonens måte å tenke rundt kunst og sansning. Jeg undrer meg over om, og hvordan, den moderne leser kan sies å være bedøvet? Hva er potensialet i å få sansene tilbake? Og på den annen side, er det noe å si om den bedøvede tilstanden i mer positiv forstand?

Materiale

Diskusjon av Buck-Morrs' lesning opp mot Benjamin og Adorno. Andre lesninger? Kritikk?

Susan Buck-Morss – «Æstetik og anæstetik. Walter Bejamins 'kunstværkessay' revurderet», etc. I dette essayet gjør hun en slags nylesning av "kunstverket i reproduksjonsalderen" med sterk vekt på etterordet.

Walter Benjamin – "Kunstverket i den mekaniske reproduksjons tidsalder", *Passagenwerk?*

Adorno - estetisk teori etc

Wolfgang Iser - har iallfall noe interessant på originalspråket tysk. Det jeg har funnet så langt på engelsk har klar relevans, men ikke helt direkte. Får nok lære meg tysk

Jeg vil gjøre nedslag i den (prosa)lyriske romanen *Om Mørke* av Josefine Klougart. (??)

Eller Baudelaire... Fortsatt litt åpen for det

Problemstillinger

Hvordan vil en utforskning av det sanselige i mitt litterære materiale, kunne kaste lys over eller forhandle med den foreliggende begrepsliggjøringen av *anestetikk*? Kan det si oss noe om sansningens, eller/og bedøvelsens, potensial? Hvordan relaterer den litterære formen seg rent spesifikt til dette, sammenlignet med andre kunstarter?

«Nervesystemet ligger ikke inden for kroppens grænser. Kredsløbet fra sanseindtrykket til den motoriske respons begynder og ender ude i verden. Således er hjernen ikke en isolerbar, anatomisk legemsdel, men del af et system, som går igennem personen og hans eller hendes (kulturelt specifikke, historisk foranderlige) miljø.» (s. 57)

